

Abstrakt

Pro studenty jazyka je žádoucí rozvinutá strategická kompetence, která jim umožňuje vyjádřit zamýšlené sdělení v situacích, kdy čelí selhání komunikace. Jedním z projevů strategické kompetence je užívání komunikačních strategií. Tato práce se zabývá užíváním komunikačních strategií českými studenty angličtiny jako druhého jazyka. Zaměřuje se na typy komunikačních strategií, které se objevují v žákovském jazyce, a na vztah mezi užíváním komunikačních strategií a úrovní pokročilosti, plynulostí projevu a typu úlohy. Data pro tuto práci byla získána z přepisů 14 rozhovorů se studenty anglické filologie, které byly nahrány za účelem rozšiřování mezinárodního žákovského korpusu pokročilé mluvené angličtiny LINDSEI (2010). Úroveň pokročilosti subjektů se pohybovaly v rozmezí B2- až C2. Z přepisů bylo získáno 319 příkladů komunikačních strategií, které byly rozřazeny do kategorií na základě upravené taxonomie. Vytvořily dvě hlavní skupiny: kompenzační strategie (55 příkladů), které kompenzují nedostatek lingvistických prostředků, a nepřímé strategie (264 příkladů), které zvyšují efektivitu komunikace a udržují komunikační kanál otevřený. Kompenzační strategie se dále dělily na analytické (36), holistické (3), lingvistické (6) a kooperační (10). Analytické strategie byly nejvíc preferované a objevovaly se u všech subjektů, což napovídá, že subjekty přednostně volily strategie, které umožňovaly nejvyšší propoziční přesnost. V datech se objevily dvě skupiny strategií, které bylo složité zařadit v rámci použité taxonomie: tzv. vlastní opravy a vlastní parafráze. Zatímco úroveň pokročilosti neovlivnila použití nepřímých strategií, výsledky ukázaly, že s rostoucí úrovní pokročilosti se snižuje frekvence užívání kompenzačních strategií. Porovnání četnosti komunikačních strategií v jednotlivých úlohách bylo neprůkazné, jelikož rozdíly v jejich použití v nejvíce a nejméně kontrolované úloze byly zanedbatelné, což je v rozporu s předchozím výzkumem. Neprokázano se, že by typ úlohy měl vliv na počet nebo výběr typu komunikačních strategií. Také se nenašel vztah mezi skórem plynulosti projevu a počtem komunikačních strategií, přestože, jak se zdá, produktivní plynulost může být použitím komunikačních strategií vylepšena, zatímco některé nepřímé strategie mohou negativně ovlivnit percepční plynulost. Výsledky prezentované v této práci se v některých případech lišily od výsledků předchozích výzkumů. Tyto nesrovnalosti jsou připisovány zejména užšímu rozsahu úrovní pokročilosti v této práci a charakteru jednotlivých úloh, které se zdají méně kontrolované a více reprezentují autentickou komunikaci, a proto lépe vypovídají o skutečném užívání komunikačních strategií v žákovském jazyce v reálných komunikačních situacích.

Klíčová slova: strategická kompetence, komunikační strategie, kompenzační strategie, analytické strategie, pokročilost, plynulost